

Cafè Filosòfic **IN DIVINA VERITAS**

Sessió 17. **30 de Març de 2023**

Per a la pròxima sessió del Cafè Filosòfic, la qüestió central serà:

La llibertat d'expressió ha de tenir límits?

“La tolerància arribarà a tal punt que a les persones intel·ligents se'ls prohibirà pensar per no ofendre els idiotes.” *Anònim*¹

INTRODUCCIÓ

A finals del passat gener, TV3 va prescindir de l'humorista Manel Vidal després que aquest relacionés el PSC amb el nazisme en un gag emès al *late night* Zona Franca, conduït per Joel Díaz². La indignació de les xarxes per la suposada censura per part de TV3³ xocava amb aquells que s'escandalitzaven davant de la banalització de nazisme⁴.

Qui té raó? Ha de tenir límits la llibertat d'expressió? L'humor pot ser *oficialment* censurat? Més enllà de considerar si és o menys inadequat el gag en qüestió, en interessa, des de una perspectiva filosòfica, qüestionar-nos sobre els límits de la llibertat d'expressió i *què* legitima la censura, ja sigui a través del poder establert (i les seves lleis) o de l'esfera pública (a través del linxament de l'opinió pública [virtual]). **On se situa la fina línia que separa allò inadequat (però permès) d'allò que, legítimament o legal, decidim que ha de ser censurat?** Quin posicionament moral legitima la censura? Les costums de la majoria?

En un món on estem permanentment exposats a l'esfera pública, és l'**autocensura** l'única manera de preservar la reputació si hom pensa diferent del marc ideològic imperant? Si, com diu la dita, no s'ofèn qui no vol, perquè sembla que vulguem estar ofesos a tothora?

¹ Cita erròniament atribuïda a Dostoievski.

² <https://elpais.com/espana/catalunya/2023-01-27/tv-3-prescinde-de-un-humorista-que-relaciona-al-psc-con-el-nazismo-en-un-gag.html>

³ <https://www.larepublica.cat/noticies/indignacio-a-la-xarxa-per-lacomiadament-de-manel-vidal-i-la-censura-de-tv3/>

⁴ <https://elpais.com/espana/catalunya/2023-01-27/banalizar-el-nazismo.html>

Recentment, al Regne Unit hi ha hagut una gran polèmica perquè els editors anglesos de Roald Dahl han decidit reescriure alguns paràgrafs de la seva obra per tal de no ferir sensibilitats i adaptar-los a la moral contemporània ⁵. És legítim adaptar obres d'autors que ja no hi són? O, pel contrari, és preferible educar els nostres infants amb literatura que perpetua estereotips que volem evitar?

El revisionisme del passat segons la moral del present, la societat dels ofesos ⁶, la cultura de la cancel·lació, l'alteració artificial del llenguatge per fer-lo inclusiu, la susceptibilitat a flor de pell en debats on la dimensió emocional sobrepassa tota possibilitat de reflexió i racionalitat... A dia d'avui, **la llibertat d'expressió està en expansió o en contracció respecte temps passats no massa llunyans?**

PARADOXA DE LA TOLERÀNCIA

La paradoxa de tolerància, emmarcada dins de la teoria de la decisió, va ser descrita pel filòsof austríac Karl Popper l'any 1945. La paradoxa declara que **si una societat és il·limitadament tolerant, la seva capacitat de ser tolerant finalment serà reduïda o destruïda pels intolerants**. Popper va concloure que, encara que sembla paradoxal, per mantenir una societat tolerant, la societat ha de ser intolerant amb la intolerància.

“La tolerància il·limitada pot conduir a la desaparició de la tolerància. Si estenem la tolerància il·limitada fins i tot a aquells que són intolerants; si no ens trobem preparats per defensar una societat tolerant contra les presses dels intolerants, el resultat serà la destrucció dels tolerants i, juntament com ells, de la tolerància.

Amb aquest plantejament no volem significar, per exemple, que sempre hàgim d'impedir l'expressió de concepcions filosòfiques intolerants; mentre puguem contrarestar, mitjançant arguments racionals i mantenir-les en escac davant l'opinió pública, la seva prohibició seria, per cert, poc

⁵ <https://www.deia.eus/cultura/2023/O2/21/indignacion-censura-libros-infantiles-roald-6479895.html>

⁶ <https://elpais.com/cultura/2020-11-26/en-la-sociedad-de-los-ofendidos.html>

prudent. Però hem de reclamar el dret de prohibir-les, si cal per la força, doncs bé pot succeir que no estiguin destinades a imposar-se en el pla dels arguments racionals, sinó que, per contra, comencin per acusar tot raonament; així, poden prohibir als seus adeptes, per exemple, que escoltin els raonaments racionals, acusant-los d'enganyosos, i que els ensenyin a respondre als arguments mitjançant l'ús dels punys o les armes. Haurem de reclamar llavors, en nom de la tolerància, el dret a no tolerar als intolerants.”

En 1971, el filòsof John Rawls conclou en la seva Teoria de la justícia que una societat justa ha de tolerar l'intolerant, o si no, la societat podria tornar-se intolerant, i per això injusta. Així i tot, Rawls també insisteix, com Popper, que la societat té dret raonable a la supervivència, que precedeix el principi de tolerància:

“Mentre una secta intolerant no sigui assenyalada com intolerant, gaudeix de llibertat, la qual ha de ser restringida només quan els tolerants, sincerament i amb raó, creguin que la seva pròpia seguretat i la de les institucions que garanteixen la llibertat estan en perill. “

El mateix Thomas Jefferson, l'any 1801, va tractar la idea d'una societat tolerant preocupant-se pels qui poden desestabilitzar el país i la seva unitat:

“Deixem que les seves opinions siguin monuments a la seguretat de que aquestes mateixes opinions errònies poden ser tolerades, així la raó és lliure de combatre-les.”

La paradoxa de la tolerància és important en la discussió sobre si cal establir límits a la llibertat d'expressió, donat que, tal com afirma Popper, **permetre la llibertat d'expressió a aquells que la utilitzarien per eliminar-la és una paradoxa.**

Cafè Filosòfic **IN DIVINA VERITAS**

Organitza:

LADIVINA
ESPAI CREATIU

ELEA
ESCOLA DE FILOSOFIA
PENSAMENT · DIÀLEG · TRANSFORMACIÓ